

Datum
2019-02-05
Adress
205 80 Malmö
Diarienummer
HVO-2018-3510

Förslag till yttrande

Till
Kommunstyrelsen

Remiss från Utbildningsdepartementet om Framtidens specialistsjuksköterska - ny roll, nya möjligheter (SOU 2018:77) STK-2018-1319

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden föreslås besluta att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden ställer sig positiv till många förslag i utredningens betänkande.

Nämnden är positiv till förslaget om en ny legitimerad yrkesroll i avancerad klinisk sjuksköterska. Däremot är nämnden kritisk till att förslaget inte omfattar en magisterutbildning eller innehåller krav på yrkeslivserfarenhet.

Nämnden är positiv till förslag på hur nämndens verksamheter kan arbeta vidare med kompetensförsörjning genom ledningssystemet.

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden vill särskilt lyfta att den ställer sig kritisk till att hemsjukvården inte ges större utrymme i betänkandets förslag.

Yttrande

Utredningens utgångspunkt är i stor utsträckning landstingssjukvården. Kommunal hälso- och sjukvård bedrivs av de flesta svenska kommuner, med undantag från knappt 30 kommuner. Mot bakgrund av det anser hälsa-, vård- och omsorgsnämnden att hemsjukvårdens utmaningar borde ha getts ett större utrymme.

Nämnden ser fördelar med en översyn av dagens specialistsjuksköterskeutbildningar och ser positivt på inrättandet av en ny examen med legitimationskrav i form av avancerad klinisk sjuksköterska (AKS). Nämnden lämnar synpunkter på avsaknaden av magisterexamen och avsaknad av krav på arbetslivserfarenhet som legitimerad sjuksköterska.

Nämnden ställer sig positiv till att vårdgivares ledningssystem bör användas i arbetet med att inventera och planera kompetensförsörjning och kompetensutveckling på kort och lång sikt. Ett systematiskt och strategiskt arbetssätt stärker nämndens möjligheter att uppfylla kompetensbehoven.

Kommunal hälso- och sjukvård

Nämnden anser att specialistinriktningar riktade mot hemsjukvården borde finnas med i de förslag till garanterade specialiseringsområden som utredningen föreslår. Dagens distrikts-sjuksköterskeutbildning är den utbildning som i störst utsträckning finns representerad inom nämndens verksamheter. Motsvarande utbildning med fullt fokus på äldreomsorgens behov hade redan idag varit önskvärd. I dagens utbildning om 75 högskolepoäng ingår även utbildning mot arbete på barnvårdscentral och skolsjukvården, vilket inte kommer vår målgrupp till del.

9.2 Tillgång och behov av specialistsjuksköterskor

Nämnden är positiv till utredningens förslag och bedömning att vårdgivares ledningssystem bör användas i arbetet med att inventera och planera kompetensförsörjning och kompetensutveckling på kort och lång sikt. Ett systematiskt och strategiskt arbetssätt stärker nämndens möjligheter att uppfylla kompetensbehoven.

9.3.1 Goda exempel på åtgärder som vårdgivarna kan vidta för att öka specialistsjuksköterskeyrkets attraktivitet

Nämnden instämmer i att specifika anställningar för specialistsjuksköterskor bör skapas utifrån specialiseringsområde. Detta bygger vidare på det systematiska och strategiska arbetet med att analysera och tydliggöra verksamhetens kompetensbehov. Anställningar med krav på specialistsjuksköterskeutbildning ska utgå från verksamhetens behov och det är av stor vikt att arbetsbeskrivning och kompetens överensstämmer.

Nämnden ställer sig också positiv till förslaget att vi behöver öka tydligheten gällande rekryteringsbehov. Förvaltningens efterfrågan på specialistsjuksköterskor ska kunna kommuniceras. Tydliga arbetsbeskrivningar tillsammans med kända karriärs- och lönetrappor kan öka incitamenten för sjuksköterskor att vidareutbilda sig.

9.3.3 Krav på systematisk och fortlöpande fortbildning

Nämnden är över lag positiv till förslaget med fortlöpande fortbildning för avancerade kliniska specialistsjuksköterskor och specialistsjuksköterskor. Socialstyrelsens föreskrifter innebär lämplig styrning för att säkerställa att de specialistutbildade genomgår fortbildning för att hålla sig uppdaterade. Fortbildning bidrar till en kontinuerlig förstärkning av kopplingen till aktuell forskning och beprövad erfarenhet. Genom att anställa specialiserade sjuksköterskor kan ett inflöde av ny kunskap till verksamheten säkerställas. Incitamenten för

att vara grundlig i arbetet med att analysera verksamhetens behov och att tydliggöra arbetsuppgifter när tjänster tillskapas ökar med anledning av ökade åtaganden för vårdgivaren för att skapa utrymme för fortbildning.

9.3.4 Ökat antal fristående kurser i högskolan

Nämnden är positiv till att lärosätena med tillstånd för utbildningar av specialistjuksköterskor dessutom ska tillhandahålla ett utbud av fristående kurser på avancerad nivå. Det fristående kursutbudet ska ges inom ämnesområden med relevans för lärosätets specialistutbildningar i fortbildnings- och vidareutbildningssyfte.

Nämnden är positiv till förslaget att kurser med olika omfattning ska finnas tillgängliga.

Nämnden vill framföra att det finns risker med att sjuksköterskorna själva ska välja fristående kurser inom sin specialisering. Det kan medföra svårigheter för högskolor och universitet att säkra kvaliteten i utbildningar.

9.4 Ansvar för sjuksköterskors specialisering ska fortsatt vara statens ansvar

Nämnden ställer sig positiv till att ansvaret för sjuksköterskors specialisering fortsatt ska vara statligt och att utbildningar ska bedrivas som högskoleutbildning vid universitet och högskolor, samt av enskilda utbildningsanordnare.

Nämnden förordar att en specialisering mot hemsjukvården också ska garanteras. De tre föreslagna inriktningarna som ska garanteras av staten är anestesi, intensiv- och operationssjukvård. Dessa inriktningar matchar inte de behov som finns inom hemsjukvården.

9.5 Avancerad klinisk specialistjuksköterskeexamen (AKS)

Nämnden ställer sig positiv till en ny legitimerad yrkesroll med namnet avancerad klinisk specialistjuksköterskeexamen (AKS). Examen omfattar 120 högskolepoäng samt krav på utfärdad legitimation som sjuksköterska (180 högskolepoäng).

Nämnden anser att det bör ställas krav på erfarenhet av kliniskt arbete innan en AKS-utbildning kan påbörjas. Nämnden kan inte ställa sig bakom förslaget utan att det ställs krav på klinisk erfarenhet efter avslutat sjuksköterskeutbildning innan AKS-utbildning påbörjas. En viss del av ansvaret som en AKS får vilar idag på läkare, utan erfarenhet av kliniskt arbete finns en risk att patientsäkerheten inte kan garanteras.

Yrkes- och magisterexamen för AKS

Nämnden är kritisk till att utbildningen inte ska leda till en magisterexamen, och nämnden föreslår att möjligheten att utbildningen ger både yrkes- och masterexamen ses över.

Utredningen tar vid ett flertal tillfällen upp vikten av att vården ska bedrivas i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet och vikten av att det ska vara attraktivt för sjuksköterskor att vidareutbilda sig. En tvåårig yrkesexamen med studier på avancerad nivå riskerar att hämma båda dessa syften om den inte också innebär en forskningsförberedande magisterexamen.

För att kunna arbeta som avancerad klinisk sjuksköterska är ämneskunskapen avgörande, men likadant är den vetenskapliga skolningen nödvändig för att ha rätt förutsättningar när det gäller att arbeta evidensbaserat.

Nämnden framhåller också att det krävs arbetslivserfarenhet för att kunna klara av de utmaningar som det kommer innebära att arbeta som avancerad klinisk sjuksköterska (AKS). Enligt förslaget i betänkandet ska AKS kunna ta över vissa arbetsuppgifter som läkare har idag.

För att kunna arbeta som AKS krävs en lång klinisk erfarenhet inom det specifika området, samt en akademisk kompetens (magisterexamen) för att kunna bedriva det kvalificerade arbetet evidensbaserat och med beprövad erfarenhet.

9.6 En ny examensbeskrivning för specialistsjuksköterskeexamen

Nämnden förespråkar att en specialinriktning mot hemsjukvården läggs till de övriga specialiseringsinriktningarna.

Den kommunala sjukvårdens behov kommer växa med anledning av en åldrande befolkning, och att vi går mot att fler och mer avancerade insatser ska kunna ges i hemmet. Utredningen lyfter fram en specialistsjuksköterskeutbildning riktad mot hemsjukvården som en inriktning som lärosätena skulle kunna starta. Nämndens uppfattning är att den istället borde garanteras. Det finns redan idag önskemål på en mer riktad utbildning mot verksamhetsområdet. Distriktssjuksköterskeutbildningen som den är utformad idag skulle kunna delas på i två: en riktad mot behoven hos barnavårdscentraler och skolsjukvården samt en riktad mot hemsjukvården.

9.8.2 Avtal motsvarande ALF-avtalet bör ingås mellan staten och vårdgivare

Nämnden är positiv till ett inrättande av avtal mellan staten och vårdgivare avseende verksamhetsförslagutbildning för utbildningar som leder till specialistsjuksköterskeexamen och avancerad klinisk sjuksköterska.

Nämnden är positiv till att 200 miljoner kronor per år föreslås tillföras till avtalet för att främja vårdnära forskning.

9.8.4 Samverkan på nationell nivå

Nämnden är positiv till inrättandet av ett nationellt råd, och understryker vikten av att kommunerna representeras utifrån frågor som rör den kommunala hemsjukvården och gränssnittet mot landstingets sjukvård.

Ordförande

Anders Rubin

Förvaltningsdirektör

Gisela Gréen